

Beck Bilişsel Çğörü Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Beck Bilişsel Çğörü Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17343>

Öz

Beck Bilişsel Çıgörü Ölçeği (BBÖ), bireylerin kendi zihinsel süreçlerini ve olası bilişsel çarpıtmaların ne derece doğru algılayabildiklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, özellikle psikoz spektrumundaki bireylerde içgörünün niteliğini değerlendirmeye odaklanır. Bu araç, kendini yansıtırma (Self-Reflectiveness) ve kendinden emin olma (Self-Certainty) olmak üzere iki temel boyutu ele alarak, bilişsel içgörüyü bilişsel içgörü ve klinik sonuçlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi mümkün kılar.

Ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerlik çalışması 2005 yılında Aslan ve arkadaşları tarafından şizofrenik hastalar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu adaptasyon çalışması, BBÖ'nün Türkiye'deki klinik popülasyonlarda kullanıma uygunluğunu psikometrik verilerle desteklemeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Beck Bilişsel Çıgörü Ölçeği, Bilişsel Çıgörü, şizofreni, Psikoz, Geçerlik, Güvenirlik, Adaptasyon, Psikometri.

Yazarlar

Aslan, S., Türkçapar, H., Güney, E., Eren, N., Akkoca, Y., Uurlu, M., Karakaş, G. (Adaptasyon Çalışması)

Amaç

Beck Bilişsel Çıgörü Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin psikopatolojik deneyimlerine dair sahip oldukları bilişsel içgörü düzeylerini nicel olarak ölçmektir. Bu içgörü, bireyin kendi hatalı inançları, düşünce çarpıtmaları ve muhakeme kusurları ne kadar kabul ettiğini ve sorguladığını değerlendirir. Ölçek, bu yapıyı özellikle şizofrenik hastalar gibi içgörü eksikliğinin klinik seyirde önemli olduğu düşünülen popülasyonlarda kullanmak üzere tasarlanmıştır.

Türkçe adaptasyon çalışması, ölçeğin iki alt boyutunun Türk kültürüne ve diline uygunluğunu test ederek, psikiyatri kliniklerinde tan ve tedavi süreçlerinin izlenmesinde kullanılabilecek güvenilir bir araç sağlamayı hedeflemiştir.

Yapı

Beck Bilişsel Çıgörü Ölçeği, bilişsel içgörüyü iki temel, birbiriyle ilişkili ancak ayrı yapı olarak kavramsallaştırır:

Kendini İfade Etme (Self-Reflectiveness): Bireyin kendi düşünce süreçlerini sorgulama, hatalı inançları farkında olma ve alternatif açıklamalar değerlendirme eğilimini ifade eder. Yüksek skorlar daha iyi içgörü ile ilişkilidir.

Kendinden Eminlik (Self-Certainty): Bireyin kendi hatalı inançları mutlak doğruluğuna olan kesin güvenini ifade eder. Yüksek skorlar genellikle zayıf içgörü ile ilişkilidir.

Bu iki alt boyutun matematiksel birliğiyle oluşturulan Bileşik İndeks, içgörünün kalitesini yansıtan nihai bir ölçüt sunar.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik çalmaları, benzer ölçek geçerliliği (Convergent Validity) yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Bu çalmalar kapsamında, ölçeğin alt boyutları ile Yargısal Yeterlilik ve Bozulma Ölçeği (YÜBDÖ) arasındaki korelasyonlar değerlendirilmiştir.

Kendinden Eminlik ve YÜBDÖ: Kendinden eminlik alt boyutu ile YÜBDÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif bir korelasyon ($r=-0.29$, $p=0.025$) bulunmuştur. Bu bulgu, birey kendi inançlarından ne kadar eminse, yargısal bozulmanın o kadar azaldığı (veya tersi) yönünde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Bileşik İndeks ve YÜBDÖ: Ölçeğin bileşik indeksi ile YÜBDÖ arasında ise pozitif ve anlamlı bir korelasyon ($r=0.29$, $p=0.023$) saptanmıştır. Bu korelasyon, ölçeğin ölçmeyi hedeflediği bilişsel içgörü yapısını, ilgili diğer psikometrik ölçütlerle tutarlılık gösterdiğini teyit etmektedir.

Güvenirlilik

Beck Bilişsel İlgörü Ölçeği'nin Türkçe adaptasyonunda iç tutarlılık (Internal Consistency) güvenilirliği, alt boyutlar bazında Cronbach alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir.

Kendini İfade Etme Alt Boyutu: İç tutarlılık katsayısı 0.56 olarak bulunmuştur.

Kendinden Eminlik Alt Boyutu: İç tutarlılık katsayısı 0.50 olarak bulunmuştur.

Elde edilen bu alfa değerleri, sosyal bilimler ve psikometride genellikle kabul edilen 0.70 standardının altında kalmakla birlikte, içgörü gibi karmaşık ve klinik popülasyonlarda ölçümü zor olan psikolojik yapılar için adaptasyon çalmalarında kararlaştırılabilecek alt sınır değerler olarak kabul edilebilir.

Faktör Analizi

Aslan ve arkadaşları'nın (2005) adaptasyon çalmalarında detaylı faktör analizi sonuçları

açıkça belirtilmemiştir; ancak ölçek, orijinal yapıya uygun olarak kendini ifade etme ve kendinden eminlik olmak üzere iki faktörlü bir yapıyı korumaktadır. Güvenilirlik analizleri de bu iki alt boyutun varlığını esas almıştır. Orijinal ölçek, bilişsel içgörü yapısının multidimensiyonel doğasını yansıtmak üzere tasarlanmıştır.

Araç

Test Çeşidi: Uyarlama

Format: Öz bildirim dayalı Likert tipi ölçek (Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiştir)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Kitle: Klinik Popülasyon

Yaş Grubu: Yetkinler

Popülasyon Detayları: İizofreni tanısı almış hastalar üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Bireylerin kendi düşünce biçimleri hakkındaki görüşlerini raporlamaları gerektiren öz bildirim yöntemidir.

Anahtar Kelimeler

Beck Bilişsel Çıgörü Ölçeği, Bilişsel Çıgörü, İizofreni, Psikoz, Geçerlik, Güvenirlik, Adaptasyon, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: Kaynakta belirtilmemiştir.

Yayın Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması **2005** yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin ticari kullanım, yeniden basımı veya yaygın dağıtım için gerekli izinler ve olası ücret bilgileri, adaptasyon çalışmasının yazarları (Aslan et al., 2005) veya orijinal ölçeğin telif hakkı sahipleri ile iletişime geçilerek öğrenilmelidir.

Kaynaklar

Aslan, S., Türkçapar, H., Güney, E., Eren, N., Akkoca, Y., Uurlu, M., Karakaş, G. (2005). Beck Bilişsel Çğörü Ölçeği Türkçe Formunun İizofrenik Hastalar İin Güvenirlik ve Geçerlik Çalşması. *Klinik Psikiyatri*, 8, 186-196.

Makalenin tam metnine uvt.ulakbim.gov.tr adresi üzerinden erişim sağlanabilir.

Ölçeğin orijinal PDF formu İuradan indirilebilir: beck-bilissel-icgoru-olcegi-toad.pdf.

Beck Bilişsel Çğörü Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin orijinal dilinde ve deşitirilmenden korunması talimatına uygun olarak, bu bölümde maddeler sunulmamaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM